

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce

Student: Bc. Lenka VYHNÁNKOVÁ

Obor: ČJ - NJ

Název práce v českém jazyce: Syntax jako kritické místo ve výuce českého jazyka na 2. stupni ZŠ

Název práce v anglickém jazyce: Syntax as a Critical Part of the Czech Language Education at Upper Primary School

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Hájková, CSc.

Oponent práce: PhDr. Eliška Doležalová, Ph.D.

Typ posudku: vedoucí práce

1 - HODNOCENÍ OBSAHU PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
1.1	Adekvátnost stanovených cílů a volba metodologie	C
1.2	Relativní úplnost zpracované sekundární literatury	B
1.3	Porozumění zdrojům a schopnost pracovat s nimi	C
1.4	Volba vhodné techniky zpracování materiálu a její zvládnutí	A
1.5	Interpretace výsledků	B
1.6	Struktura práce, vyváženost jednotlivých částí	A
1.7	Logičnost výkladu	B
1.8	Přínos práce, dosažení cílů a validita závěrů	C

Slovní komentář:

V abstraktu své práce stanovuje autorka jako cíl práce „... zjistit příčiny učitelského postoje k syntaxi jako ke kritickému místu ve výuce Čj ... a zjistit, zda je naplňován cíl výuky syntaxe, za který považujeme rozvoj žákovských schopností a dovedností směřujících ke zlepšení jejich jazykové praxe“ (nestránkováno). Na s. 8 však jako cíl práce konstatuje, že „... práce chce potvrdit názor, že syntax je kritickým místem výuky českého jazyka...“ Na s. 40 se pak vrací k formulaci hlavního cíle práce z abstraktu a připojuje cíle dílčí, zaměřené především a efekty výuky syntaxe. Tuto jistou metodologickou váhavost však napravuje přesným a systematickým vymezením tzv. předpokladů pro svá výzkumná šetření, přičemž tyto předpoklady můžeme chápat jako výzkumné otázky, k nimž se postupně na základě zjištěných fakt vyjadřuje.

Poměrně rozměrné a pečlivě představené praktické části práce, vyznačující se především faktografickým zpracováním, předchází část teoretická, jejíž jádro vzhledem k vymezeným cílům práce tvoří patrně podkapitoly zaměřené na kritická místa školské syntaxe (s. 17–24). Zde bohužel však nacházíme řadu nepřesností či omylů a můžeme jen doufat, že ve většině případů jde jen o

autorčinu stylizační neobratnost. Diplomantka např. rozlišuje kritická místa vyplývající z didaktiky syntaxe a kritická místa vyplývající ze systému syntaxe. Didaktice syntaxe pak přičítá „... místa, která nejsou dostatečně vysvětlena nebo je jejich vysvětlení matoucí...“ atd. (s. 17) a dokládá to příklady, že žáci jsou zvyklí hledat ve větě v pozici podmětu podstatné jméno, že se žáci jako první učí (patrně na 1. stupni), že věta má základní skladební dvojici, přičemž existuje řada větných struktur, v nichž pozice podmětu není obsazena, že přídavná jména v podmětu jsou problém, jestliže je jejich řídicí podstatné jméno z věty vypuštěno, že je mnohdy problematické určit druh příslovečného určení, protože žáci znají omezenější repertoár těchto určení ve vztahu k tomu, co se učí na vysoké škole aj., přičemž všechny tyto příklady odrážejí způsoby výuky syntaxe, nikoli však problémy didaktiky češtiny samé. To, že mnozí učitelé vysvětlují syntaktické jevy nepřesně nebo chybně, a žáci proto učivo nezvládnou, není problém oborové didaktiky češtiny, ale profesní přípravy učitele!

Kritická místa vyplývající ze systému syntaxe pak mají patrně představovat syntaktické problémy, jež nemají jednoznačné lingvistické řešení, autorka však opět považuje za své argumenty nikoli ony problémy lingvistické, ale problémy učitelské aplikace lingvistických konstatací (např. tvrzení na s. 19 „Existence vícenásobného přísudku je v rozporu se základním pravidlem, že počet přísudků určuje počet vět.“ Nebo tvrzení ze str. 21 „Slovosled věty je také tvořen na základě gramatických principů, např. postavení shodného přívlastku před řídicím podstatným jménem a neshodného přívlastku za ním.“ Atd.). Podobně by si diplomantka měla uvědomit, že slovosled nerozhoduje o větněčlenské platnosti výrazu (příklad se zamklým dědečkem na s. 21), neboť o tom rozhoduje mluvčí/pisatel, který příslušné větné konstrukce vytvořil. Jinde by bylo na místě, kdyby se autorka též poučila o rozdílech mezi větami podle postoje mluvčího ke skutečnosti a realizací mluvnických/promluvovacích aktů.

Do závěru práce vložila autorka patrně omylem i komentáře výsledků výzkumných šetření, které měly být spíše v kapitole Diskuse. Naopak v závěru postrádám to, co autorka naznačuje již v úvodu práce, a to že kritickým místem se stala syntax v důsledku nevhodné výuky, zvl. akcentem na naukový přístup a tzv. „nálepkování“ poznatků termíny, nikoli praktické užití v komunikaci.

2 - HODNOCENÍ FORMÁLNÍCH NÁLEŽITOSTÍ PRÁCE

	Kritérium	Hodnocení (A-D)
2.1	Adekvátnost horizontálního členění textu	B
2.2	Funkčnost odkazů a poznámkového aparátu	B
2.3	Dodržení citační normy	A
2.4	Dodržení stylové normy	B
2.5	Dodržení morfologické normy a pravopisné kodifikace	B

Slovní komentář:

3 - SHRNUJÍCÍ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Předložená práce splňuje požadavky kladené na daný typ závěrečné kvalifikační práce ve studijním oboru *Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy - český jazyk*.

Práce je v souladu se zásadami citační etiky.

Práci doporučuji k obhajobě.

Slovní komentář:

4 - OTÁZKY A NÁMĚTY PRO OBHAJOBU

4.1	Vysvětlete prosím své tvrzení ze s. 23: „Nejkritičtějším místem syntaktického pravopisu je shoda přísudku s několikanásobným podmětem. Je to z toho důvodu, že určení tvarů přísudku, který se s ním shoduje, je spíše nahodilé a neexistuje jedno společné řešení, spíše jen tendence (antepozice vs. postpozice; abstrakta vs. konkréta).“
4.2	Vysvětlete prosím své tvrzení opět ze s. 23: „Didaktický systém učiva však nekopíruje systém jazyka, proto nejsou vždy respektovány okamžité komunikační potřeby žáků.“
4.3	Vysvětlete, proč považujete za nesystémový prvek rozlišení předmětu a neshodného přívlastku (s. 20).
4.4	Jak jste vymezovala/měřila úroveň použitých syntaktických konstrukcí v žákovských textech (srov. Předpoklad 10, s. 41)?
4.5	Vysvětlete prosím své tvrzení ze s. 17 citované již zde v posudku „... místa, která nejsou dostatečně vysvětlena nebo je jejich vysvětlení matoucí...“ atd. (s. 17)

Datum: 14. 5. 2023

Podpis: